

כלל ו

לימוד הסוגיא לאור המצוות

לימוד המצוות הקשורות לנושא המסכת או הסוגיא, מאיר את הנושא ומעורר להעמקה.

לימוד הגמרא מתחיל, במובן מסויים מה"אמצע". הגמרא בנויה על המשנה ודברי התנאים בכלל, ואלו בנויים על המקרא ועל מדרשי ההלכה. בלימוד הגמרא יש צורך לבנות את המבנה השלם, ולראות את השתלשלות הדיון מראשיתו.

אחד הביטויים לצורך זה הוא העיסוק במנין המצוות הקשורות לנושא הסוגיא או המסכת.

מנין המצוות והגדרתן הוא מקצוע בתורה. עסקו הגאונים, הראשונים והאחרונים.

ראיית הסוגיא לאור המצוה הנידונית מאירה את הסוגיא, ומיישרת מעקשים רבים.

יש לשאול: האם הנושא שהסוגיא עוסקת בו הוא מצוה? האם מצוה אחת או יותר? מהי הגדרת המצוה? האם יש מחלוקת בין מוני המצוות ביחס למצוה זו? שאלות אלו ועוד רבות, יכולות לפתוח כיוון חשיבה נוסף על נושא הסוגיא ולהאיר אותו באור נוסף, משמעותי ומקורי.

דוגמא (בבא קמא ב' ע"א):

ארבעה אבות נזיקין, השור והבור והמבעה וההבער.

הרמב"ם מנה את אבות הנזיקין כארבע מצוות (רל"ז, רל"ח, ר"מ, רמ"א). מה מגדיר אב נזיקין כמצוה? באיזה סדר סידר הרמב"ם את האבות במנין המצוות - האם בסדר של המשנה או בסדר של הפסוקים או בסדר אחר על פי סברתו? מי נצטוה במצוה זו - בית הדין או כל אדם מישראל? שאלות אלו מעוררות לחשיבה על היסודות העומדים בבסיס ארבעת אבות נזיקין, ויכולים להאיר את הלימוד הבא לאחר מכן בסוגיות¹.

ועוד (ברכות ב' ע"א):

¹ עי' בשיעור "מנין מצוות הנזיקין", עמ' 300.

מאימתי קורין את שמע בערבית...

באיזו מצוה עוסקת משנה זו? האם קריאת שמע היא מצוה אחת או שתיים?
האם היא מצוה עשה שהזמן גרמא? מהי הגדרת המצוה? אלו פרשיות כלולות
במצוה זו?

לימוד המצוות מאיר זוית נוספת של הסתכלות על הסוגיות, ממקור המצוה
בתורה שבכתב ועד גילוייה בדברי התנאים והאמוראים.

השיעורים הקשורים לכלל זה:

189 עמוד	כיצד מצטרפים לעם ישראל?	יבמות, כתובות, קידושין
244 עמוד	פתיחה למסכת קידושין	קידושין
300 עמוד	מנין מצוות הנזיקין	בבא קמא
387 עמוד	מצות טוען ונטען	בבא מציעא
397 עמוד	הודאת בעל דין	בבא מציעא
513 עמוד	דיני ממונות בשלושה	סנהדרין
527 עמוד	מוציא שם רע	סנהדרין
555 עמוד	הליכה אחר הרוב	חולין
570 עמוד	שילוח הקן	חולין